

Bonis implentur, malis evacuantur; implentur bonis, hoc est, Spiritus sancti donis. Esurientes implentur non fastidientes, pauperes saturantur: nam divites dimisit inanes. Dives erat Esau; ideo fratris sui dona non curavit. *Habeo, inquit, plura; sint tua tibi* (Gen. xxxvi, 9). Dives erat Jethro sacerdos cognatus Moysi; ideo noluit consentire ut iret cum eo ad bona quæ promiserat Deus Israeli (Num. x). Dives erat Hiram rex Tyri; ideo civitates quas separabat ei Salomon, parvi pendit (III Reg. ix). Nunquam ergo tibi plenus et dives videaris, ne inanis et vacuus dimittaris. Dic semper Domino Deo tuo: *Egenus et pauper ego sum* (Psal. lxxix, 6): in manu tua, Domine, panis et vestimentum est animæ meæ. Si dederis mihi panem ad edendum, et vestimentum quo operiar, eris mihi in Deum, et lapis iste in signum (Gen. xxviii, 20-22). Si autem Ægypto dederimus manum et Assyriis, ut saturemur pane (Thren. v, 6), jam extendimus manus nostras ad Deum alienum. Ad hoc ergo pascit et vestit nos Deus in via ista, et esurientes implet bonis consolationibus suis, ut tandem efficiamur Israel, id est, contemplativi.

10. Tunc enim, hoc est, in contemplatione, *suscepit Israel puerum suum*. Quandiu Jacob vocatur, in laboribus sudat: in alieno quidem, sed fideliter servit. At ubi ad patrem suum cum sua substantia regreditur, jam nunc aliud nomen sortitur, hoc est Israel, quia *suscepit Israel puerum suum*. Suscepit revertentem de Mesopotamia Syriæ, fatigatum laboribus et ærumnis, spirantem jam ad videndam faciem patris. Suscepit nutriendum, suscepit perficiendum, et usque ad faciem suam perducendum. *Suscepit Israel puerum suum*: non superbum, sed humilem; non pilosum, sed lenem; non venatorem, sed pastorem. Et quare suscepit eum? *Recordatus misericordiæ suæ*: hæc sola causa est quare suscepit eum, ut ostenderet divitias gratiæ suæ in vasa misericordiæ, quæ præparavit in gloriam. Videbatur oblitus esse misereri Deus, quando usque in finem sæculorum distulit mittere Filium suum: sed recordatus est, quod nunquam oblitus fuit, ut nos semper memores simus, et in æternum misericordias Domini cantemus. *Suscepit Israel puerum suum*. Suscepit naturam, suscepit causam, suscepit nego-

atium ejus, suscepit pater filium suum: suscepit in filio puerum suum, id est totum corpus ejus, a primo justo usque ad novissimum. Suscepit eum in odorem suavitatis sacrificium vespertinum: suscepit eum in hæreditatem immarcessibilem, et incontaminatam conservatam in cœlis. Nota quod finalis versus cantici hujus misericordia est. A misericordia incepit, a misericordia finit, circa misericordiam ubique versatur.

11. *Sicut locutus est ad patres nostros, Abraham et semini ejus in sæcula*. Ultimus iste versus est, qui decalogum adimplet; qui decem cortinis consummat tabernaculum. In hoc versu et promissorum Dei veritas, et utriusque Testamenti auctoritas, et omnium credentium unitas comprobatur, et convenienter ad omnia, et ad singula quæ superius dicta sunt, refertur: quasi diceret: Hoc et hoc fecit mihi qui potens est, et misericors et justus, et verax in omnibus verbis (75) et operibus suis. Ita, inquam, opere complevit omnia: *Sicut locutus est ad patres nostros*, Et semel quidem locutus est Deus qui creavit omnia; sed quod in ipso semel æternaliter factum est, his quæ temporaliter decrevit, semel indicari non potuit. Unde multifariam multisque modis locutus est Deus patribus (Hebr. i, 1): sed tamen non nisi perperam et obscure, et perpauca de hoc verbo cognoverunt; donec novissime locutus est nobis in Filio, qui semetipsum expressius intimavit. Necdum tamen verbum illud nisi per speculum in ænigmate et a paucissimis videtur, donec tandem novissime in splendoribus sanctorum ex utero Patris ante luciferum genitus, ab electis cognoscetur. Ab initio ergo locutus est ad patres nostros, quod in fine sæculorum cœpit declarare; ut unus idemque lapis et antiquos, et novos filios in unius fidei charitatisque compagem colligaret, essetque una columba, et una speciosa, et quæ venturum credidisset, et quæ venientem excepisset. Inter quos utique patres, egregius et princeps et maximus fuit Abraham, in cujus semine æstimantur fideles omnes: 768 quibus etiam non loquitur Deus per columnam nubis in die, et per columnam ignis in nocte, et loquetur in sæcula superventura, non per speculum, aut per visionem, aut per somnium, sed per se ipsum loquetur semel in omnibus, facie ad faciem, cum traderit regnum Deo et Patri, et erit Deus, omnia in omnibus (I Cor. xv, 28).

(75) Hic desinit codex Gemmeticensis.

SERMO

In verba Evangelii: « Ecce nos reliquimus omnia. » (Matth. xix, 27.)

Bernardo ascribitur ad calcem cujusdam codicis editi Coloniae Agrippinæ, anno 1577, in quo quatuor Regule in Ecclesia receptissimæ continentur, cum commentariis Turrecrematæ et Smaragdi in Regulam S. P. Benedicti.

1. *Ecce nos reliquimus omnia et secuti sumus te*. Veræ conversionis exemplum nobis hoc proponitur

admirandum et imitandum. Necessè est enim ut veræ professor religionis omnia relinquat, et Christum

sequatur. Et quidem beatus qui sic relinquit omnia, ut eum sequatur in quo sunt omnia. His qui volunt Christum expedita sequi mente, tria impedimenta sunt deserenda; videlicet avaritia, superbia, luxuria: avaritia mundi, superbia cordis, luxuria carnis. Hæc esse præcipue relinquenda exemplo suo nos edocet Petrus. Reliquit namque retia, navim et conjugium. Rete, quod pisces aggregat et concludit, cupiditatem designat, qua indecenter distentus homo, domum ad domum jungit, agrum agro copulat. Navis quæ superfertur undis, superbiam denotat, qua homo se cæteris præfert. Uxor exprimit carnalem voluntatem. Hæc tria juncta, homini se ipsum auferunt. Per avaritiam extra se vagatur, per superbiam supra se levatur, per luxuriam intra se fœdatur. Vagatur sollicitudine, levatur sui æstimatione, fœdatur immundiæ delectatione. Extra timet, supra tumet, intra fetet. Timet acquisita minui; timet quæ desiderat, non posse adipisci; tumet inferiores despiciens, paribus se præferens, superioribus se cœquans. Fetet cogitatione, fetet actione, fetet consuetudine. Avaritia hominem alienat a proximo, superbia a Deo, luxuria projicit a se ipso.

2. His tribus vitiis intenti et detenti tres illi miserissimi, de quibus loquitur evangelista, ad cœnam Patrisfamilias venire recusarunt (*Luc. xiv*). Primus, ut boves probaret: secundus, ut villam emptam videret: tertius, ut uxorem duceret. Probatio boum, cultus terrenorum: villa emitur, cum dominandi facultas appetitur: uxorem ducit, qui carnis desideriis satisfacit. Tales nisi conversi fuerint, nec ad cœnam Patrisfamilias venire, nec Christum sequi possunt. Primus enim citra Jordanem remoratur: secundus transmigrat ad aquilonem: tertius natat in flumine Babylonis. Cum cæteræ tribus in terram promissionis ingrederentur, Ruben et Gad et dimidia tribus Manasse habentes pecora multa, citra Jordanem remanserunt (*Jos. xxii*); illos præfigurantes, qui more pecorum terrenis intenui cœlestia spernunt. Jordanis *descensus* dicitur. Descensus alius bonus, et alius malus. Malus est de quo dicit Isaias: *In Ægyptum descendit populus meus* (*Isa. lii, 4*); et in Evangelio: *Homo quidam descendebat ab Jerusalem in Jericho* (*Luc. x, 30*). Bonus descensus aliquando fit per humilitatem, plerumque per compassionem. Per humilitatem, sicut per Rebeccam factus est, quæ videns Isaac, de camelo descendit (*Gen. xxiv, 64*), illam designans vel aperte perhibens humilitatis subjectionem, quam debet sponsa sponso, Ecclesia Christo, anima Deo. Fit descensus per compassionem, sicut in Symbolo fidei habemus, quod Christus « propter nostram salutem descendit de cœlis. » Juxta moralem sensum, per Jordanem possumus intelligere descensum misericordiæ, qua ductus homo compatitur proximo.

3. Sciendum vero quod alius citra Jordanem, alius intra, alius supra. Qui nulli et cui nullus compatitur, citra est; qui alterius et cui alter miseretur, intra est; qui aliis compatitur et nullius eget

compassione, supra est. Citra, diabolus, intra, homo; supra, Deus. Avarus itaque quia nescit, misereri, ac per hoc nec misericordiam consequi, citra est; iudicium enim sine misericordia fiet illi qui non fecit misericordiam (*Jac. ii, 13*).

769 4. Deinde sequitur quod superbus transmigrat ad aquilonem. Ut sancti doctores perhibent, aquilo significat superbiæ tumorem. Sicut enim *ab aquilone panditur omne malum* (*Jer. i, 14 et iv, 6*). sic *initium omnis peccati superbia* (*Eccli. x, 15*). Et item, in ipsa sumpsit initium omnis perditio. Inde est quod angelus apostata dicit in corde suo: *Sedebo in monte testamenti, in lateribus aquilonis* (*Isa. xiv, 13*). Superbus itaque transmigrat ad aquilonem, quia superbiens recedit a Deo, qui superbis resistit; et sequitur diabolus, qui est rex super omnes filios superbiæ.

5. Deinde sequitur quod lubricus natat in flumine Babylonis. Flumen Babylonis est fluxus libidinis. In hoc flumine natat, qui libidinis delectatione raptus, in ea per consuetudinem volutatur. Hæc tria vitia hominibus diabolus suggerit. Diabolus per avaritiam hominem occupat, quia qui volunt divites fieri, incidunt in tentationem et in laqueum diaboli (*I Tim. vi, 9*). Inde legitur quod Judas cum veneno avaritiæ inebriatus Christum Judæis traditurus esset, accepta ab eis pecunia, tunc introivit in illum Satanas (*Joan. xiii*). Avaritia largitatem excludit, pietatem nescit, misericordiam detestatur. Superbia solum est iniquitatis, vitium hominis, perditio diaboli. Superbia odibilis Deo, angelis invisita, hominibus intolerabilis. Superbia origo peccati, mater discordiæ, et discordiæ noverca: superbia vitiorum subsidium, succidium virtutum. Sic per superbiam diabolus in hominem regnat, per luxuriam in eo pausat; quia, sicut leginus, dormit in locis humentibus (*Job. xl, 16*), id est in cordibus luxuriæ subditis. Luxuria carnem dissolvit, mentem afficit, et totum hominem in luctum convertit. Luxuria stercus immunditiarum, vitiorum spurcicia, fæx voluptatum.

6. Si placet, consideremus adhuc attentius, quam viliter homo per tria præfata vitia tractetur. Per avaritiam enim cæcatur, per superbiam pendet, per luxuriam putrescit. Per avaritiam cæcatur, ut legimus. Cum enim prædictus Judas avaritia ductus Dominum traditurus a collegio discipulorum exisset, interiorum ejus cæcitatem volens ostendere dixit evangelista: *Erat autem nox* (*Joan. xiii, 30*). Per avaritiam cæcatur homo, per superbiam pendet, quia, dum se aliis ditiores attendit, non attendens æqualitatem conditionis, sed gloriam, in multitudinis divitiarum, interna cogitatione super cæteros extollitur. Inde legimus quod duæ mulieres, quas beatus Gregorius dicit superbiam et inanem gloriam, inter cœlum et terram amphoram, quæ designat avaritiam, levaverunt (*Zach. v, 9*). Quod nisi fieret, nequaquam dixisset Apostolus: *Præcipue divitibus hujus sæculi non superbe sapere, nec sperare in*

incerto divitiarum (1 Tim. vi, 17). Per superbiam suspensus homo in luxuriam resolvitur, quia, dum se ditiores cæteris videt, ac per hoc in equuleo superbiam suspensus est, ubi nec Deum timet, nec hominem veretur, sicut equus et mulus quibus non est intellectus, stabulum voluptatis ingreditur, et in stercore suæ conditionis jacens computrescit. Unde dicitur: *Computruerunt jumenta in stercore suo* (Joel. i, 17). Adhuc nihilominus duæ mulieres inter cælum et terram, elevatam deferebant [suppl. amphoram], ut ædificarent ei domum Sennaar, id est in fetore.

7. Hæc attendentes, dilectissimi, Creatori laudes referamus, cujus ope et gratia hæc reliquisse videamur. Testantur hoc via paupertatis quam intravi-

amus, habitus humilitatis quem recepimus, observantia munditiæ quam devovimus. Viam paupertatis ingredienti, a nobis avaritiam deposuimus: humilitatis habitum suscipientes, superbiam deposuimus: munditiam voventes, luxuriam deposuimus. Sciamus itaque, quia sicut in illis quæ reliquimus, totius honestatis est ruina; sic in istis ad quæ transimus, totius honestatis summa consistit. Religio namque humilitate fundatur, paupertate conservatur, munditia decoratur. Omnis affectio vilis est in amore pecuniæ. Anima pecuniæ avida, etiam pro exiguo perire non metuit: nullumque in corde illius remanet justitiæ vestigium, in quo avaritia suum fixit habitaculum.

770 HOMILIA

In illud Matthæi, cap. XIII, v. 45: « *Simile est regnum cælorum homini negotiatori quærenti bonas margaritas.* »

Tribuitur communiter Bernardo, quanquam nec illius esse videatur. Deest apud Horstium.

1. Reges terræ et omnes populi, principes et omnes iudices terræ, juvenes et virgines, senes cum junioribus, audite, supplico, verbum Domini dicentis: *Simile est regnum cælorum homini negotiatori, quærenti bonas margaritas: inventa autem una pretiosa margarita, abiit et vendidit omnia quæ habuit, et emit eam.* Sed quæ est ista, quæso, fratres mei charissimi, tam pretiosa margarita, pro qua universa dare debemus, id est nosmetipsos, quia totum Deo dedit, qui se ipsum obtulit, ut possimus eam habere? Nonne hæc religio sancta, pura et immaculata, in qua homo vivit purius, cadit rarius, surgit velocius, incedit cautius, irroratur frequentius, quiescit securius, moritur fiducius, purgatur citius, præmiatur copiosius? O religio gloriosa et mirabilis! quæ mens cogitare, quis intellectus plene cognoscere, quæ lingua humana te poterit sufficienter et digne extollere? Hæc est enim, fratres mei, quæ miserante Deo peccata remittit, et reserat paradisum; quæ contritum sanat hominem, et tristem exhilarat, vitam de interitu revocat, statum restaurat, honorem renovat, fiduciam reformat, viresque et gratiam abundantiorum refundit. O religio virtutibus ornata! o margarita præfulgida! quid novi de te referam? Omnia enim ligata tu solvis, omnia soluta tu reseras. Omnia adversa tu mitigas: omnia desperata tu animas. O religio rutilantior auro, sole splendidior! Si vere servatur, non vincit peccatum, nec detractio superat, nec desperatio dejicit: sed usque in finem, Deo dante, ut bravium apprehendat, perseverat. Hæc est quæ respuit avaritiam, horret luxuriam, fugit furorem, firmat amorem, calcit superbiam, linguam continet, componit mores, odit malitiam, excludit nequitiam, cogitque hominem Dei amore omnia libenter sufferre. O religio

gratissima et toto corde perquirenda! nonne per te cæci vident, claudi ambulant, leprosi mundantur, pauperes evangelizantur? O religio pacifica, a strepitu maligni sæculi elongata; et pro Christo sæculo mortua, ubi Spiritus sanctus super humilem venit et quietum, super devotum Christus descendit! O religio habitaculum Dei et angelorum ejus! Hic per mansionem faciunt conservi sui. O religio vita beata, vita angelorum! Ore proprio Spiritus sanctus dicit: *Optimam partem elegit sibi Maria, quæ non aufertur ab ea* (Luc. x, 42). O beatissima vita solitaria, vita contemplativa! Quando in solitudine contemplabatur virgo Maria, tunc venisti; et in ea et de ea carnem assumpsisti. O Deus meus! o bone Jesu! quid plura referam? Vere claustrum, fratres mei, vere religio est paradisus. O religio, vallo disciplinæ munita, in qua est pretiosarum virtutum fecunda fertilitas. Gloriosa res est homines unius moris habitare in domo (Psal. LXVII, 7). Bonum est et jucundum habitare fratres in unum (Psal. CXXXII, 4). Videas illum peccata flentem, alium in Dei laudibus exultantem; hunc hominibus ministrantem, alium alios erudiantem; hunc orantem, illum legentem; hunc miserantem, illum alium peccata punientem; hunc charitate flagrantem, alium humilitate pollentem; hunc in prosperis humilem, illum in adversis sublimem; hunc in activa laborantem, illum in contemplativa quiescentem, et poteris dicere: *Castra Dei sunt hæc. Quam terribilis est locus iste! Vere non est hic aliud nisi domus Dei et porta cæli* (Gen. XXVII, 16, 17). O porta præclarissima, per quam in sanctam civitatem intratur, per quam regnum cælorum rapitur et possidetur! O religio prænobilissima! tu castitas religiosorum, tu chorda clericorum, tu thesaurus super aurum! O solitudo beata! o eremé